

JAARVERGADERING 10 JUNI 2022

De Belgische zuivelindustrie: actualiteit

Embargo vrijdag 10 juni 2022 - 13u00 (na jaarvergadering)

Toespraak door Catherine Pycke , Voorzitter BCZ – CBL

Beste genodigden,
Geachte collega's,
Dames en heren,

Van harte welkom op onze jaarvergadering van BCZ. Ik ben heel blij om jullie vandaag terug in levende lijve te mogen ontmoeten en dit nadat we 2 jaar na elkaar op digitale edities waren overgeschakeld. Al moet gezegd dat we vorig jaar met ons digitaal paneldebat met 2 topministers uit de Vlaamse en Waalse Regering, de ministers Crevits en Borsus, zo'n 50% meer deelnemers konden bereiken.

Vorig jaar klonk mijn inleiding als volgt : *"Wat we de voorbije 12 maanden meemaakten met de Coronapandemie had geen enkele scenarioschrijver kunnen bedenken"*. Ik heb de indruk dat dit statement nog meer geldt meer voor wat zich sedert onze vorige jaarvergadering afspeelde.

De wereld is veranderd.

- Er woedt een oorlog in Europa
- "vrijheid is belangrijker dan vrijhandel" poneert NAVO-baas Jens Stoltenberg en daarbij heeft hij niet alleen onze relaties met Rusland maar ook met China in het vizier. Als je weet dat China op wereldvlak de belangrijkste invoerder van zuivelproducten is dan worden de potentiële gevolgen van dit statement een stuk concreter.
- Energieprijzen zijn exponentieel gestegen, energiebevoorrading is een hot issue
- Grondstoffen zijn niet of veel moeilijker beschikbaar. Voedingsbedrijven zoeken alternatieven voor zonnebloemolie en moeten de samenstelling van hun producten aanpassen
- Landen in Afrika en andere continenten vrezen voedseltekorten
- De inflatie piekt op ongekende hoogtes en een recessie kondigt zich aan

De wereld is veranderd.

- Het Europees Parlement laat het streefcijfer van 25% bio-areaal tegen 2030 los
- Colruyt past voor het eerst in 50 jaar zijn rode prijzenpolitiek aan

- De Standaard publiceert na een artikelen reeks over vegan voeding dat melk wel degelijk past in een duurzaam voedingspatroon

De wereld is veranderd.

Voor de zuivelmarkt begon het in augustus 2021. Om diverse redenen, zagen we de melkproductie in de EU maar ook in andere regio's in de wereld dalen. De zuivelnoteringen begonnen aan een lange klim die steeds steiler werd naar het jaareinde toe. Dit resulteerde in een stijging van melkprijs aan de melkveehouders met 29% van juli tot december 2021. Met de oorlog in Oekraïne liep de prijsstijging op tot 40% in het eerste kwartaal van 2022. Onze afgevaardigd bestuurder Renaat Debergh zal er u straks meer over vertellen in zijn analyse van de zuivelmarkt.

Samen met de gestegen prijzen voor energie, verpakkingen, lonen, ... resulteerde dit in een enorme toename van de kosten voor de zuivelindustrie. Daarbij is het schrijnend te moeten vaststellen dat precies in onze eigen interne consumentenmarkt de doorrekening van de kostenstijgingen quasi onmogelijk was, terwijl in B2B en export deze prijsstijgingen wel gehonoreerd werden. De weigering van retailers om deze niet te voorziene kostprijsstijgingen, al was het maar gedeeltelijk, door te rekenen, zorgde voor zware verliezen in het B2C-kanaal voor de zuivelindustrie. De wijzigingen in het zuivellandschap, met een faillissement, een fabriekssluiting en overnames zijn daar niet vreemd aan. Het wettelijk omschreven element van *imprevisie, een verandering van omstandigheden, die onvoorzienbaar was bij de contractsluiting en die de uitvoering van een contract buitensporig bezwarend maakt zodat de uitvoering ervan redelijkerwijze niet langer kan worden geëist*; die imprevisie moet beter afdwingbaar gemaakt worden. Zoniet dreigen leveranciers het slachtoffer te worden van machtsmisbruik verderop in de keten.

Brexit

Dat de Brexit de handel tussen de afgeslankte EU en het Verenigd Koninkrijk niet zou bevorderen was voorspeld en is helaas ook werkelijkheid geworden. 2021 was het eerste jaar waarin UK niet langer deel uitmaakte van de interne Europese markt. Alhoewel er geen invoerheffingen zijn in UK op Europese zuivelproducten maakten een aantal nieuwe administratieve lasten de uitvoer moeilijker. De belangrijke uitvoer van kaas **vanuit de EU** daalde in 2021 met 18% , boter kende een terugval van 27%.

Kijken we eens hoe **ons land** het er van af bracht. Het Verenigd Koninkrijk is voor onze Belgische zuivelindustrie de vierde belangrijkste exportbestemming. Opvallende vaststelling : wij brengen het er veel beter van af dan de EU als geheel. Ons land voerde in 2021 qua volume 29% meer zuivelproducten uit naar UK. De uitvoer in waarde steeg zelfs met bijna de helft. Onze belangrijkste uitvoerproducten zoals kaas, yoghurt, gefermenteerde dranken en melkdranken gingen er fors op vooruit. We blijven voorzichtig en hopen dat deze positieve evolutie in de komende jaren kan bestendig worden.

Voedselveiligheid

De voorbije maanden werd de voedingsindustrie opgeschrikt door een aantal crisisgevallen op het vlak van **voedselveiligheid**. De Raad van Bestuur van BCZ heeft een analyse van de beschikbare informatie gemaakt alsook van de learnings die daaruit getrokken kunnen worden. Er is beslist dat BCZ de komende maanden

nog meer aandacht zal schenken aan voedselveiligheid met onder meer een workshop voor onze leden waar de nieuwste inzichten en bevindingen toegelicht zullen worden. De Belgische zuivel staat bekend voor z'n kwaliteit en voedselveiligheid. Dit willen we absoluut zo houden.

De wereld is veranderd.

Dat heb ik inmiddels uitvoerig toegelicht. Evenwel zijn de uitdagingen op het vlak van klimaat en verduurzaming gebleven. Daarom ook de keuze van onze gastspreker. Maar eerst wil ik naar gewoonte even stilstaan bij enkele resultaten van onze eigen duurzaamheidsinspanningen.

De verdere verduurzaming van de zuivelsector pakken wij als keten aan binnen onze brancheorganisatie MilkBE. Al geruime tijd brengen we het verduurzamingsproces in kaart, van de productie op het melkveebedrijf, over transport tot bij de zuivelverwerker.

En de resultaten mogen er zijn: een gemiddelde melkveehouder neemt ondertussen 19 bovenwettelijke duurzaamheidsinitiatieven , waar dit in 2014 nog maar 9 initiatieven waren.

Enkele sprekende voorbeelden: 4 op de 10 melkveehouders produceert duurzame energie onder de vorm van zonnepanelen, pocketvergisters of soms zelf een windmolen. Bijna de helft gebruikt alternatieve waterbronnen, zoals regenwater. Bijna 60% van de melkveehouders voedert nevenproducten uit de voedingsindustrie, zoals bietenpulp of bierdrاف. De helft van de melkveehouders zet actief in op het verhogen van de gemiddelde leeftijd van hun koeien en 1 op 3 neemt maatregelen om de biodiversiteit te bevorderen in hun velden.

Maar ook bij de zuivelverwerkers mogen de resultaten gezien worden : op 10 jaar tijd werd er per liter verwerkte melk 22% minder energie verbruikt, 34% minder water en 29% minder co2 uitgestoten. Daarnaast is meer dan 33% van het gebruikte water afkomstig uit alternatieve waterbronnen zoals opgezuiverd afvalwater of water uit melk tijdens het verdampingsproces.

De toegenomen aandacht voor voedselvoorziening en voedselzekerheid neemt niet weg dat verdere verduurzaming van de zuivelketen hoog op onze agenda blijft staan. Daarom ook bewust onze keuze voor onze gastspreker Dimitri Barbe . Van hem hopen wij inzichten en inspiratie te krijgen over duurzaamheidscommunicatie en over hoe we duurzaamheidselementen kunnen valoriseren via onze zuivelproducten.

Stikstofakkoord

Het voorgenomen stikstofakkoord van de Vlaamse Regering baart onze zuivelondernemingen veel zorgen. De zuivelindustrie is heel nauw verweven met de melkveehouders , niet alleen op het vlak van grondstofvoorziening maar ook op het vlak kwaliteit, voedselveiligheid , verduurzaming en zelfs op het vlak van aandeelhouderschap bij coöperatieve zuivelondernemingen. Ik wil daar heel duidelijk over zijn : zonder toekomst voor de melkveehouders is er geen toekomst voor de zuivelindustrie.

Een tweede boodschap die wij vooropstellen is dat de zuivelindustrie het er mee eens is dat we de doelstellingen inzake de reductie van stikstof-uitstoot moeten halen. Daarover bestaat bij ons geen twijfel.

Wij zijn echter van mening dat de vooropgestelde doelstellingen ook op een andere manier kunnen behaald worden. Met innovatie, technologische maatregelen en aanpassingen inzake veevoeding kunnen we dezelfde doelstellingen realiseren, maar dan zonder de negatieve socio-economische gevolgen voor melkveehouders en zuivelindustrie. Het huidige voorstel van maatregelen in Vlaanderen, met de zeer lage voortoetsdrempel van 0,025% heeft als gevolg dat de dynamiek van onze sector volledig verlamd wordt. Met name is het niet meer mogelijk dat het volume melk van de stoppende melkveebedrijven, zo'n 3 à 4 percent per jaar, overgeheveld wordt naar de blijvende bedrijven. Aan de blijvers wordt gevraagd om te investeren in stikstofreducerende maatregelen, evenwel is verdere ontwikkeling nodig om deze investeringen te kunnen dragen. De aanbeveling van het wetenschappelijke expertenpanel om te werken met verhandelbare stikstofemissierechten lost dit probleem op. Wij vragen aan de Vlaamse Regering om op dit vlak een bijsturing uit te voeren. Verder vinden wij het referentiejaar 2015, dat is 8 jaar terug in de tijd als de nieuwe regeling ingaat, geen vorm van goed bestuur. Met 2015 als uitgangspunt vertrek je van een verkeerde situatie, er zijn inmiddels meer dan 1.000 melkveehouders gestopt, andere zijn gegroeid en hebben al maatregelen genomen.

Als Vlaamse Regering haar huidige plannen ongewijzigd uitvoert dan verwachten wij dat de melkproductie in Vlaanderen zal dalen met 20%. Dit zal een zware socio-economische impact hebben op melkveehouders en zuivelondernemingen. Helaas heeft de overheid nagelaten om die socio-economische impact te berekenen. Bij ons doemt het scenario van 1989 op, toen een quotumvermindering met 9% aanleiding gaf tot een aanzienlijke herstructurering van de zuivelindustrie met overnames en fabriekssluitingen en verlies aan tewerkstelling in landelijke gebieden als gevolg.

Ik reken erop dat onze Vlaamse Regering de wijsheid zal hebben om dit politiek akkoord niet als één en ondeelbaar te presenteren, maar om op basis van de nieuwe geopolitieke situatie en op basis van voortschrijdend inzicht fundamenteel bij te sturen naar een realistisch geheel van maatregelen waarmee we dezelfde doelstellingen kunnen halen met minimale socio-economische impact

Koester lokale voorziening in zuivel

BCZ vraagt dat melkveehouders rechtszekerheid krijgen om te kunnen blijven investeren en ontwikkelen in een duurzame melkproductie. Zo kan de lokale zuivelketen onze voedselzekerheid garanderen.

In het licht van de gebeurtenissen in Oekraïne en in het kader van nieuwe politieke prioriteiten, is een onafhankelijke en betrouwbare voedselvoorziening zeer waardevol. We moeten onze voedselvoorziening koesteren en veiligstellen.

Daarom wil ik deze oproep doen aan de beleidsmakers en stakeholders: koester lokale voorziening in zuivel. Vanuit de markt zijn er immers goede perspectieven voor zuivel in de komende jaren. Laat ons deze kansen benutten met respect voor natuur en milieu én met respect voor de boer die met passie instaat voor onze voedselvoorziening.